

præfatione meus est; quod exteri, & forenses creati-
cives desinunt habitate in iplis ciuitatibus, quarum fa-
cti sunt ciues, vel in Dominio.

Respondeatur uno verbo, prædictam ordinationem
non afficere D. Dominicum, nec eius descendentes qui
iam anno 1533, mense Octobri creati fuerant ciues.
72 Non enim lex præterita, sed futura respicit, sicuti di-
ximus supra, ut simili in casu statuti Parmensis respå-
dit Socinus iunior in cons. 1.nu.59.lib.4.

De vestigial seu datio draporum ciuitatis Cremo-
nae empto à prædicto domino Dominico à Camera
Ducali anno 1538, mense Septemb. quo tempore ad
Carolum Quintum Imperatorem inuestitissimum iure
sui directi dominij ob mortem prædicti Ducis Franci-
isci deuolutus est Ducatus iste Mediolanensis, nihil
vel parum dicendum est; Cum constet datum ipsum
fuisse numerato prætio emptum ab ipso domino Do-
minico iam ciue creato; Et accedit quod similes redi-
tus emi solent etiam ab exteris, & forensibus, qui hoc
in Dominio non solum non habitant; sed nec etiam
onera sustinent, cum alia immobilia in ipso Dominio
non habeant.

S V M M A R I V M .

- 1 Correctionem in testatore incontinenti non presumi. Testatorem non presumi sepe voluisse statim corrigeret, & paenituisse.
- 2 Facultatem alienandi concessam hæredi in testamento censeri reuocatam codicillis reformatis testamento.
- 3 Codicillis non presumi repetitas qualitates, alias legati in testamento.
- 4 Fideicommissum non censeri reuocatum ex licentia alienandi eum, sed potius reliquum sub conditione in casu non fecut & alienationis.
- 5 Alienandi licentiam hæredi concessam, intellegi tam inter viuos, quam in testamento.
- 6 Disponere significare, vel inter viuos, vel testamento.
- 7 Licentia alienandi data hæredi, potest hæres ad dodram tem alienare.
- 8 Alienasse dici hæredem res certas, quarum licentiam in specie habuit alienandi per generalem donationem, vel hæredis institutionem.
- Generali sufficere alienationem, ut dicatur hæres alienasse qua habebat.
- Alienationem generalem complecti etiam ea quæ quis specialiter erat alienaturus, & poterat alienare.
- Velle cum dici aliquid, qui presumptionibus vult.
- Institutionem hæredis complecti omnia.
- Voluntatem testatoris interpretandam à verisimili.
- Institutionem hæredis, & dationem simul ostendere omnimodam testatoris mentem.

- 13 Licentia data per testatorem alicui disponendi de aureis, verbi gratia mille, si decedat ille inuitatus, satis dici cum de aureis mille dispositisse inuenientes ab inter-
fato.
- 14 Facultate disponendi satis dici cum rati, quod moritur intestatus. nu. 15.
- 15 Fideicommissum gravatum sub conditione, nisi de eis dis-
posuisset satis dici dispositisse, instituendo sibi hæ-
redem, licet non specificè. 17.
- 18 Licentia alienandi mutua, data à fratribus de communi
a bonor. diuisione fideicommissi, satis dici satisfactum
ubi alter hæredem fecit uniuersalem. nu. 19.
- 20 Alienationis nomine contineri hæredis institutionem.
- 21 Dispositionis nomen conuenire tam contractui, quam
ultima voluntati, id unicuique suam voluntatem
dilectionibus atque in fiduciis suorum ad ipsos suos
convenientibus cunctis, ut sibi enomina se ipse. 22.

F A C T I S P E C I E S .

Testator filie his verbis legauit. Item legauit,
& legat D. Magdalena eius filia, & uxori Io.
Baptista & Zopi modia octo vinea & terra, cum pleno
& libero dominio, & possessione, ut de eis possit libe-
re disponere ad eius beneplacitum. Et si dicti iugales
de Zopis deceserint sine liberis legitimis, et natura-
libus, tunc & eo casu, reuertantur ad eius heredes.
Præsupponitur etiam in facto, decessisse dictum Io.
Baptistam, relictis liberis, qui vita functi sunt, nullis
relictis filiis, superfluite dicta eorum matre Mag-
dalena, quæ Simoni Pezolio donauit inter viuos om-
nia, & quæcumque bona sua mobilia & immobilia, ju-
ra & actiones ad eam quomodolibet spectantes, &
pertinentes contra quæcumque personam: saluis
scutis centum, de quibus ipsa donans vult posse dispo-
nere. Postmodum dicta Magdalena condidit testa-
mentum, in quo hæredem fecit dictum Perzolium,
qui adhuc viuente dicta Magdalena adeptus est
possessionem dictorum omnium bonorum donato-
rum & testamento relictorum; & inter alia dictam
vineam octo modiorum.

Nunc hæres dicti testatoris, pretendit eueniisse
casum fideicommissi: scilicet restitutioñis dictorum
modiorum vinea, ex quo dicti Io. Baptista & Magda-
lena deceserunt sine filiis. Nec sibi obesse donatio-
nem ab ipsa Magdalena factam, Cum testator
per illa verba, & si dicti iugales de Zopis dece-
serint sine liberis, dicatur se correxisse, et reformasse di-
spositionem atque ita sufficiere facultatem dispo-
nendi dicta Magdalena datam. Et admisso testatorem
non se correxisse, contendit dictus hæres, quod dicta
modia octo fideicommissum supposita non veniant, nec
comprehendantur sub verbis generalibus et amplis
dicta donationis: etiam si ipsa Magdalena data fu-
erit à testatore alienandi ampla facultas. Quæritur,
quid iuris?

Initium à Domino.

C O N S I L I V M M C X X X .

Hac in controværia duæ sunt, explicanda
dubitaciones, quas docte & acutæ excita-
uit eruditissimus Do. Squartificus, huius
causa Compromissarius; Altera est, an
licentia disponendi sit generalis, & abso-
luta, an vero per secundam partem legati; ibi (etsi di-
cti iugales de Zopis) dicatur reformata & correcta, vt
eo casu non existentis liberorum, omnino ad hæ-
redes testatoris transeat legatum. Altera est, an conces-
sa licentia disponendi, prout concessa erat per testato-
rem, dicatur legataria dispositio per generalem dona-
tionem, & constitutionem;

Et quidem quod attinet ad primam dubitationem,
paucis respondendum est; testatorem non reforma-
le, nec correxisse licentiam, & facultatem disponendi
à se datum legata, sed ab initio usque fecisse substi-
tutionem fideicommissariam limitate, vt scilicet ei lo-
cus esset, si prædicti Io. Baptista, & Magdalena iugales
legatarij decedere contigissent sine liberis, alioquin dice-
re ut testator & se contraxisse, suamque voluntate mu-
tasse statim & in continentem contra, l. nam ad ea, ff. de
condi.

Consilium

tend. & demonstr. Ita in specie respondit Soc. sen. in
cons. 123.nu.3.lib.3, & manifestius in cons. 3.n.13.
li.4. Ruinus in cons. 112.n.9, & in cons. 132.n.5, in fi-
ne li.2, & in cons. 121.nume.16.lib.3. Iafon in cons.
232, in fine libro secundo Parisius in cons. 25.nu.25.
lib.2. Alciat. in resp. 171.n.18. secundū impressionem
antiquam lugdunensem, catelianus cotta in memoria-
libus in verbo licentia, Marchabrunus in cons. 81.n.
10.11, & 12, & Hieronymus Gabriel, in consilio 99.
nu.10.lib.2. Et verè hanc receptam sententiam admittit
doctissimus, nostra èatis iurisconsultus, & iureme-
rito Praes Excellentissimi Senatus Taurinensis Do.
Ludouicus Morotius in cons. 4.n.4. allegatus in motu-
nis, & ipse suo illo in casu nume, 5.vers. Et primo &c.
2 respondit, licentiam & facultatem alienandi t hæredi
concessam a testatore in testamēto censeri correçtam
& reuocatam ex codicillis temporis intercalio confe-
ctis, in quibus scripta erant verba reformativa ipsius
testamenti, vt ipse D. Morotius perpendit ibidem nu.
6. Et paulo post versic. secundo responso & c. ostendit
quod nisi ex codicillis dicteretur reuocata alienandi li-
centia data in ipso testamēto inutilis fuisset dispositio
testatoris codicillando. Et hæc quidem consideratio do.
Morotij comprobatur ex his quæ scripti in commenta-
rijs de presumptionibus lib.4. presumpt. 177, in fine
dum post Angelum, & Castrensem scripti, qualitates
positas in legato reliquo in testamento non censeri re-
petitas t in codicillis in quibus reliquo est idem lega-
tum, quando codicilli aliquoq efficiuntur. Alia etiā
ratione motus est idem do. Motus eodem in consilio
4.nu.9.versi. tertio & principaliter & c. quæ manife-
stè ostendit casum illum longè differre ab hoc nostro.
Dicimus itaque testatorem nostrum non correxisse,
nec suffulisse licentiam t alienandi per illa verba fidei-
commissi addicta, sed limitasse ipsum fideicomis-
sum, quod scilicet ei esset locus, casu quo ipsa filia legataria
non disposuisset de ipsis octo modis terræ sibi
legatis, & deceperet sine filiis. Et si aliter dicteremus
sequetur absurdum, vt supra attigimus, quod ipse te-
stator statim & incontinenti se correxisset voluntate
que mutasset, contra l. nam ad ea, ff. de condition. &
demonstration.

Et prædicta quidem licentia & facultas t disponen-
di ab hoc testatore intelligitur tam inter viuos, quam
in ultima voluntate, sicuti in specie similis licentia, &
facultatis disponendi concessa à testatore hæredi gra-
tuato onere, fideicommissi, responderunt Socin. Senior
in dictis cons. 123.col.pen.lib.3, & cons. 31.nu.12.lib.1.
4. Ruinus in cons. 112.n.10, & cons. 153.nu.12.lib.2.
Parisius in cons. 71.nu.61.lib.3. Alciatus in resp. 778.
nu.2. secundum impressionem antiquam Lugdunen-
sem. Et Hieronymus Gabriel in dicto cons. 99.n.10.
& num. 22.lib.2. Et huius traditionis ea est ratio, quia
verbum disponit t comprehendit utramque alienatio-
nis speciem inter viuos, scilicet & in ultima voluntate.
§. vlt. inst. quibus aliena, licet vel non §, disponat in
auth. de nuptijs. l. de creationibus, prop̄ medium. C.
de Episcop. audien. & l. vlt. C de curato. fuctio. & scri-
bunt Bart. in cons. 76. Pater filio lib. 1. Alex. & reliqui
in rubr. ff. soluto matrimonio. & in terminis nostris Alcia-
tus in dicto resp. 778.nu.2. Qua propter infertur, no-
stro in casu licuile dicta Magdalena non solum dona-
re inter viuos, sed etiam in testamento hæredem face-
re dictum Pretholium, quemadmodum in specie de
institutione hæredis responderunt Ruinus in consilio
115.nu.7.lib.2, & Hieronymus Gabriel in cons. 83.
nu.59, in cons. 95, & in cons. 125.nu.16.lib.1. & in
dicto cons. 99.nu.9, & num. 22.lib.2. & alios retuli &
probaui in commentarijs de presumptionibus lib.4.
presumpt. 188. numer. 8. Et prædicta quidem licentia
& facultas sic disponendi t operata est, vt dicta Mag-

dalena potuerit de tota ipsa quantitate modiorum le-
gata disponere, non referuato ctiam dodrante, iuxta
auth. contra rog. C. ad S. C. Trebell. quæ hoc in ca-
si locum non habet, vt scripsi in dicta p̄sumpt. 188.
nu.5, post Socinum seniorem, Ruinus, Decianum,
Hieronymum, Gabrielem, & Petrum Ioannem An-
charanum quos illo in loco commemorauit.

Secunda est dubitatio, an concessa licentia disponere
di prout concessa erat per testatorem, dicatur legataria
disposuisse per generalē donationem & hæredis in-
stitutionem. Et quidem respondendum ui debatur, ex
excitatibus in doctissimo motu legatariā nō dispositi-
se de dictis octo modis terræ sibi relictis per prædictas
donationē & hæredis institutionem, cum hoc casu suf-
ficere minime videatur generalis nec vniuersalis dispo-
sitio t & alienatio, sed requiratur singularis & in in-
dividuo, sicuti in terminis respondit Siluanus in cons.
14, cum alijs relatis à Peregrino in Tract. de fideicom-
missis art. 40, in secunda difficultate nu. 5, & seq.

Cæterum existimo contrarium verius esse, qd im-
mo dicta legataria dicatur sufficenter alienasse per
donationem, & hæredis institutionem. Quemadmodū
fortiori in casu, cuius meminit Peregrinus prædicto
in loco, Ego ipse respondi in cons. 210.lib.5, subscri-
bendo respondeo ab ipso Peregrino credito, & ipsius
memori meminit ipsem Peregrinus in dicta se-
cunda difficultate nu. 61 in fine, illo sanè meo in cōs.
210.nu.23.versi. Re tamen ipsa longe & c. scripti pri-
mum illum dici aliquid velle t, cuius voluntas colligi-
tur ex presumptionibus & conjecturis, sicuti ex Iafone
& alijs probauit. Et nu. 27. demonstravi, hanc vol-
untatem conjecturata dic expressam, & nu. 28. adiuxi
illud dici expressum, quod est verbis vniuersalibus si-
gnificatum. His eo in loco p̄missis, argumenta per
multa considerauit, & deduxi ad demonstrandum, per
hæredis institutionem censeri satis dispositum de bo-
nis fideicommissi, alienari tamen permisss, vt in casu
nostro. Referam hic summationem aliqua ex me illo in
responso deductis, & deinde satisfaciem objectionibus
& si satisfactum abunde dici possit à me eodem in lo-
co scriptis.

Primò itaque sic sum argumentatus in dicto consi.
210.nu.31.versi. 1. monet me & c. quod verba univer-
salia t institutionis hæredis comprehendunt omnia.
Et quod sermo vniuersalis, vel etiam generalis tantum
operantur quo ad omnia comprehensa sub genere
quantum specialis quo ad comprehensa sub specie.
Hanc propositionem probauit multis doctorum tradi-
tionibus, quas non repeto. Et propterea dixi, testato-
rem illum ex verbis illis vniuersalibus ac generalibus
censeri dispositum de illa summa pecuniarum sibi re-
licta à suo antecessore sub conditione vt eam restitu-
ret hæredi vbi de ea non dispositisset. Et dixi hoc argu-
mento vsum fuisse in his terminis Parisius in cōs. 72.
nu.60. & nu.63.lib.3.

Secundò accedit quod testator legauit filia dicta
modia octo terræ, cum pleno & dominio, & possessio-
ne, vt posset liberè disponere ad sui beneplacitum. At
qui si dictum p̄diuum fuisset, non quidem a Patre si-
bi reliquit, sed a se ipsa sua pecunia emptum & acqui-
sum sine dubio continetur, & in donatione, & in
hæredis institutione, vt est manifestissimum. Ergo pa-
ri modo continetur nunc sub dicta donatione vel hæ-
redis institutione. Ita arguit Soc. iun. in cōs. 83.nu.
nu.8.versi. sexto lib.4. quem secutus sum in dicto cōs.
210.nu.36.lib.3.

Tertio suffragatur, quod voluntas testatoris t decla-
ratur atque interpretatur, a verisimili. l. Titius. §. lu-
cius. ff. de liberis & posthum. At qui verisimile est di-
ctam Magdalenanam testatricem voluisse sub donatio-
ne, & hæredis institutione comprehendere hoc p̄diuum